

In de vorige twee artikelen heb ik het oeuvre van Fellini beschreven tot en met zijn 8ste film; La Dolce Vita. De vrouwen die hij in deze films opvoert zijn of slachtoffers of onbereikbaar. Nadat zijn wereldwijde succes met La Dolce Vita in 1960 kwam zijn volgende film moeizaam tot stand. Hij had geen inspiratie. We zouden kunnen zeggen dat zijn zoektocht naar zijn inspiratiebron die Jung bij de man “de Anima” noemt, gestremd was. Hij had zijn contact met zijn Anima volledig verloren en moest haar weer opnieuw zoeken. Hij besloot ten einde raad een film te maken die zijn eigen proces in beeld zou brengen. Over een cineast die helemaal vast zit, geen inspiratie heeft en niet meer weet wat hij moet doen. Hij noemt deze film, omdat hij na zijn achtste film komt “8 en ½”: Otto e Mezzo.

De film die de 8ste film, La Dolce Vita van Fellini opvolgt is de film met de titel Otto e Mezzo. Deze film gaat over een regisseur die geen inspiratie heeft. Gedurende de film wordt de hoofdpersoon Guido, ook nu weer gespeeld door Marcello Mastroianni, constant lastig gevallen door zijn producer, zijn acteurs en actrices, die willen weten waar de film nou in godsnaam over gaat. Dit is zeer autobiografisch, omdat van Fellini bekend is dat hij weinig tot niets over het plot van de film vertelde. Hij liet zijn acteurs de tekst vlak voor de opname uit het hoofd leren en hoopte hierdoor dat ze zo spontaan mogelijk acteerde. Tijdens deze film heeft hij een writers-block en weet bij god niet waar de film naar toe leidt. Hij wil een soort science fiction film maken, maar het lukt hem niet een plot te schrijven. Tot hij besluit een film te maken over een regisseur met een writers-block. Het is dus eigenlijk een film in een film. Het uiteindelijke resultaat is zodanig dat dit zijn meest geroemde film wordt. Ook hier krijgt hij weer een Oscar voor. Hij noemt film 8 1/2 omdat hij het als een tussen-film zag, tussen La Dolce Vita (film 8) en zijn volgende film.

We kunnen 8 ½ dan ook zien als een vervolg van La Dolce Vita. Daar wilde de hoofdpersoon schrijver worden, maar het lukt hem daar niet iets beters te schrijven dan roddel. Als paparazzi was hij de waarnemer maar nam niet deel aan het leven. Hij raakt daar in een depressie, en zijn libido stopt met stromen. In La Dolce Vita ziet de kijker hoe de fontein van Venus (Sylvia in de Trevi Fontein) stopte met stromen en hoe aan het eind van de film het meisje op het strand hem niet kan bereiken. Zijn Anima of ziel die hem moet inspireren tot het maken van zijn film kon hem niet bereiken. Daar stopte La Dolce Vita.

Het begin van de film

Otto e Mezzo begint met een droom waarin Guido, de nieuwe Marcello, bijna stikt

Klik hier als video niet opent: <https://vimeo.com/491666697>

en begint te zweven en dan naar beneden wordt getrokken door een man die roept: “*Ik heb hem gevangen*”.

Wie is deze man? De kijker die de film voor het eerst ziet heeft geen idee wie deze man is, waarschijnlijk net als Guido niet weet wie dit is. Als we de film verder zien komen we daar achter.

Claudia en de bron

Het meisje uit La Dolce is in deze film het middelpunt. Zij wordt hier voorgesteld door Claudia Cardinal, die hier zichzelf speelt. Zij moet de leading role in de film krijgen. De man op het strand blijkt dan ook de PR agent van Claudia te zijn. Blijkbaar moest hij Guido weer aarden door hem in contact met Claudia te brengen. In de volgende scene zien we hoe ergens in de film de PR agent van Claudia hem met haar in contact brengt.

<https://vimeo.com/491666711>

Claudia is zijn ideaal: *“Jong en oud, kind en vrouw, levensecht en stralend”*
Zij zegt (voor de grap?) dat ze van hem houdt. In deze scene, die ergens midden in de film valt, vertelt hij precies hoe het met hem gesteld is:

Hij wil *“...één ding kiezen en dat trouw blijven...iets dat alles omvat...maar dat kan ik niet, ik wil alles grijpen en niets opgeven.”*

Claudia stelt hier zijn Anima voor die hem moet laten focussen op één ding, hem psychisch monogaam moet maken. Jung stelde al dat de Anima bij mannen vaak alleen verschijnt en de Animus als een groep mannen. Dit als compensatie van de niet monogame aanleg van de man. De Anima met dit compenseren, en dat is waar Guido of Fellini ook naar op zoek is. Zij moet zijn twijfel wegnemen en hem inspireren zodat hij weet waar hij naartoe wil.

In deze scene in de auto verwijst hij naar de bron, een scene die in het begin van de film valt. Na die droomscene in het begin van de film blijkt namelijk dat Guido ziek is, iets met zijn longen. De longen of liever gezegd de ademhaling staat voor zuivere inspiratie. (inspireren betekent letterlijk inademen). De arts zegt hem naar een kuuroord te gaan. Dat is wat we in de volgende scene zien, een kuuroord met een geneeskrachtige bron.

<https://vimeo.com/491666798>

We zullen vaker zien dat Guido wanneer hij zijn zonnebril afzet, een visioen krijgt. Het is Claudia die hem moet genezen en het water uit de bron moet geven. Zij moet hem nieuw leven geven. Dat wat in de Trevi fontein niet lukte, moet nu wel lukken, maar het is nog maar een visioen, een toekomstverwachting.

Asa Nisi Masa

Op een gegeven moment roept een vrouw: “*Stil en luister naar de stem van de bron.*” Op dat moment verschijnt de magician Maurice. Hij kan gedachten lezen en doet dat bij Guido. Het is eigenlijk de vrouw die op het podium staat; Maya die de gedachten opvangt. Ze schrijft de woorden die ze in haar geest hoort op: Asa Nisi Masa. Deze verwijzen naar een herinnering van Guido, uit zijn jeugd:

<https://vimeo.com/491666982>

Deze herinnering is een regressie naar zijn kindertijd. Het huis van zijn Oma, waar hij omringd door vrouwen wordt gebaad in een wijnavat.

Het wijnavat, waarin de druiven geperst worden is het alchemistische vat. Het baden van Guido is als de druiven die geplet worden, om uiteindelijk een rijpe wijn te worden. Hoe ouder de wijn hoe meer smaak. De wijn is een symbool voor het rijpen met de jaren. Hier is de wijn nog jong.

Het huis van oma staat voor de baarmoeder, het vat waarin we alles nog als een eenheid ervaren. Hier zijn we nog verbonden met alles. De fase van het paradijs. Hij wordt omringd door vrouwen en kinderen.

Hij wordt gepamperd en vertroeteld, dat is wat Guido eigenlijk verwacht van zijn vrouw, de vrouw in het algemeen. Het is de wereld van het kind. Dat is wat de bron via Maya hem meedeelt.

Deze regressie is nodig omdat daar de toverwoorden Asa Nisa Masa vandaan komen. Zijn nichtje vertelt dat het portret van de man 's nachts met zijn ogen kijkt naar de plek waar de schat verborgen ligt.

Het schilderij wordt blijkbaar tot leven gewekt door deze woorden, waarin we A-NI-MA herkennen. Dit schilderij is het masker, de Persona die door de kracht van de Anima, de ziel, de held wordt die de schat vindt. (zie bovenstaande scene)

Dit is waar Guido nu mee geconfronteerd wordt. Hij moet op zoek naar zijn Anima en die vindt hij door al die vrouwen die hem steeds maar weer als regisseur omringen en

iets van hem willen. De eerste twee vrouwen waar hij mee geconfronteerd wordt zijn Luiza en Carla, zijn vrouw en minnares.

Carla en Luiza

Guido is weliswaar in het kuuroord, maar hij kan het niet laten om zijn minnares Carla uit te nodigen. Zij is een soort Maddalena uit La Dolce Vita (zie deel 2). Ze is frivool en oppervlakkig. In de volgende scene zien we hoe hij haar met make-up verandert in een feeks of hoer. Diezelfde nacht droomt hij over zijn ouders.

<https://vimeo.com/491667220>

Zijn ontmoeting met zijn minnares brengt hem naar de verhouding met zijn ouders, die inmiddels overleden zijn. Schijnbaar heeft dit iets te maken met zijn relaties met vrouwen.

Zijn vader heeft hij weinig contact mee, hij kan zich niet verbinden.

Zijn moeder staat niet los van zijn Anima, zij lopen door elkaar zoals aan het eind van bovenstaande scene te zien is. Jung zegt immers dat de moeder het beeld van de Anima scheidt, maar dat we die wel los van haar moeten maken, anders zoeken we in iedere vrouw de moeder, en wordt de man nooit echt bevredigd. Hij zoekt de moeder blijkbaar in Luiza, zijn huidige vrouw. De seksuele vrouw in Carla, zijn minnares.

Om het nog gecompliceerder te maken komt zijn vrouw Luiza hem op zijn eigen verzoek namelijk ook opzoeken in het kuuroord. Onbewust wil hij zijn vrouw met zijn

minnares in contact brengen. Onbewuste wil hij de moeder en de hoer met elkaar verenigen. Oftewel zou je kunnen zeggen; hij wil dat zijn vrouw zowel voor hem zorgt als hem seksueel prikkelt. Ondanks dat Guido Carla verborgen wil houden weet zijn vrouw Luiza dondersgoed hoe het zit. In de komende scene probeert Guido beiden tot elkaar te brengen, het is een wens van hem. Hij wil zowel een veilige haven als spanning en avontuur.

<https://vimeo.com/491667410>

We zien in deze scene Guido aan een tafeltje op het terras voor het hotel, samen met Luiza, zijn vrouw en Rosetta. Rosetta is een soort tussenpersoon tussen Marcello en Luiza. Zij is iemand die met de geesten praat. We zouden kunnen zeggen dat ze bewuste met het onbewuste verbindt. Ze zegt over Carla, zijn minnares dat ze Ram van sterrenbeeld is. Ze suggereert dat Carla precies weet wat ze wil. “*Heel geschikt voor zwakke besluiteloze mannen*”. Daarmee beschrijft ze het probleem van Guido, die niet weet wat hij met zijn film moet. Daarnaast is hij oneerlijk, ook tegenover zichzelf. Dat wordt hem steeds verweten door zijn vrouw. Hij vertelt anderen en zichzelf verhaaltjes.

Hij sluit zich op een gegeven moment af door zijn zonnebril op te zetten. Luiza noemt Carla in haar woede een hoer, een koe. Daarmee het oerbeeld van de grote moeder beschrijvend. Dan zegt Guido met een geheimzinnige glimlach: “*En toch....*” En dan ziet hij een visioen waarin Carla en Luiza vriendschappelijk met elkaar praten en samen dansen. Luiza ondersteunt Carla. Hier worden “de hoer”; de seksuele vrouw en

de echtgenote met elkaar verbonden, waardoor de echtgenote ook de seksuele partner wordt. Ze wordt weer spannend. Daarom applaudisseert Guido ook. Het probleem is dat hij nog een toeschouwer is en geen deelnemer. In zijn fantasie laat hij de beide vrouwen contact maken, maar hij moet deze twee delen in zichzelf verenigen. De scene die hier direct op volgt is de beroemde Harem scene.

<https://vimeo.com/491667599>

Dit is net zo'n scene als de bad-scene, waarin de kleine Guido gebaad werd in het wijnvat bij zijn oma. Sterker nog, deze fantasie speelt zich af in datzelfde huis en ook nu weer wordt hij gebaad door vrouwen die hem omringen met liefde en aandacht. Hij is de gevierde man, Rosetta noemt het gekscherend "*de harem van Salomo*". Het is kerstavond, hij heeft cadeautjes voor iedereen en alle vrouwen zijn blij met hem. Ze gaan hem ook nu weer baden. Het baden staat voor zijn (infantiele) behoefte aan verzorging en aandacht. Het gaat goed totdat een zekere Jacqueline Bon Bon uit de kelder komt. Zij confronteert hem met zijn verleden, want de regel is dat de vrouw die te oud is "naar boven" moet. Boven is blijkbaar een plaats waar je wel kan kijken maar niet meer mee mag doen. Dan verandert de scene. Sarafina (zij is de prostitué uit La Dolce Vita die op het strand voor de kleine Marcello danste) zegt hierover "*Dat is niet eerlijk*".

<https://vimeo.com/491667846>

De vrouwen komen in opstand: *“We komen allemaal voort uit zijn verbeelding”, “Weg met blauwbaard”, “Ik wil bemind worden tot mijn 60ste”.*

Guido verdedigd zich en zegt *“Ik slaap niet”* en begint de vrouwen te temmen met een zweep. Luiza, zijn vrouw is de enige die niet in opstand komt en zegt: *“Ik bemoei me er niet mee.”*

Het eindigt als een spel, met applaus. Blijkbaar was dit wat de vrouwen wilden. Een man die ze temt, geen slapjanus, maar één met wilskracht! Dat is wat Jung ook zegt over de man met het zogenaamde “Don Juan-complex”: Hij moet leren zijn wil te ontwikkelen.

Het lijkt erop dat de regressie zich niet heeft voortgezet, dat hij niet de zwakke besluiteloze man is, die alleen maar aandacht wil. Hij gaat letterlijk staan en laat zien wat hij wil. Toch is het maar schijn. Luiza neemt hem niet serieus: *“Hij heeft dit nodig, doet dit elke avond”*. We zien in de volgende scene dat het hem niet lukt los te komen van de regressie naar het kleine jongetje.

<https://vimeo.com/491667947>

Hij is nog steeds heer en meester in dit huis. Hij zou de waarheid willen vertellen zonder te kwetsen, maar bij die gedachte wordt hij triest. De vrouwen spiegelen zijn gevoel. Hier zet de regressie zich weer voort. Hij wil nu weer het jongetje zijn wat moeder niet wil kwetsen. Luiza is de ideale vrouw die alles in het huishouden doet. Ze is nog niet verenigd met haar tegendeel, de seksuele vrouw. Zij is nu weer de meesteres, zij is als een nanny uit zijn kindertijd. Ze heeft zich helemaal aangepast, zij vindt het niet erg dat zij niet de enige is zegt ze. Dit is zijn wens, dat zou hij willen, maar dat is niet de realiteit.

Claudia; de ideale vrouw

Dan komt hij in contact met Claudia, we zien dan de scene die ik aan het begin van dit hoofdstuk heb laten zien, waarin hij met Claudia Cardinal met de auto op stap gaat. Hij wil naar de bron, maar komt op een andere plek uit. De scene begint met het visioen van de ideale vrouw. Claudia symboliseert net als het meisje op het strand (uit La Dolce Vita) puurheid, zuiverheid en vooral waarheid.

<https://vimeo.com/491668004>

Claudia is op een plek die ze niet fijn vindt, ze begrijpt het script van zijn film niet. Het gaat over een man die van niemand houdt. Hij vertelt haar dat zij waarschijnlijk de hoofdrol krijgt. Ze confronteert hem echter met zijn afwachtende kinderlijke gedrag. Ze zegt dat het zijn eigen schuld is dat hij zich ongelukkig voelt, hij laat het namelijk van de ander afhangen. Nu ze hem de waarheid heeft gezegd valt ze voor Guido van haar voetstuk. Ineens is ze niet meer zo ideaal. Ze zegt *“deze man weet niet wat liefde is”* en herhaalt dat een paar keer. Daar gaat het om. Hij is op zichzelf gericht en heeft niet geleerd lief te hebben!

Het is zijn Anima die hem confronteert met zijn onvermogen tot liefhebben. Dat is waar de toverwoorden *“Asa Nisa Masa”* naar verwijzen, dat is de schat: het vermogen tot liefhebben. Guido hoort het niet, blijft in zijn hoofd. Hij wijst haar af. Er is geen rol voor haar.... Hiermee kan er ook geen film komen en komt zijn libido helemaal tot stilstand. Hij wijst zijn ziel af en zal daardoor sterven.....

Het sterven van de Persona

Dan komt zijn producent die hem meeneemt naar de set, waar hij er alles aan doet om de pers te ontlopen. Er komt namelijk geen film, dus wat moet hij zeggen. De producer zet hem onder druk. Hij is ten einde raad. Het lijkt of zijn leven ineenstort.

<https://vimeo.com/491668062>

Guido pleegt hier zelfmoord. Zijn moeder keurt zijn daad af. Omdat hij met zijn zelfmoord ook zijn moeder en haar oordelen doodt. Hij maakt zich door deze suïcide los van zijn oude conditionering, waarbij de oordelen van zijn moeder zo'n grote rol spelen. Hij neemt afscheid van zijn oude persona. Pas dan begint de slotscene van zijn film ingeleid door de Magician.

<https://vimeo.com/491668217>

De Mandala

Terwijl de scenario schrijver tegen hem aanpraat, verschijnen al de vrouwen die belangrijk voor hem waren en tevens zijn ouders in beeld. Ze zijn allemaal in het wit, alsof ze gereinigd zijn en hem nu niet meer lastig vallen. Claudia loopt naar links, terwijl de rest allemaal naar rechts loopt. Je zou kunnen zeggen dat zijn ziel haar eigen weg zoekt omdat ze vrij is te gaan waar ze wil. Ze loopt naar links weg van de set. Hij voelt weer kracht *“Luiza ik voel me bevrijdt”*. *“Alles is weer als vroeger, alles is verward, maar die verwarring ben ik. Zoals ik echt ben, niet zoals ik wil zijn”* Dat was zijn Persona.

“Ik ben niet bang om de waarheid te vertellen.” Ook dat betekent dat hij werkelijk zichzelf kan zijn. *“Neem me zoals ik ben Luiza”*. Luiza antwoordt hem dat ze het zal proberen.

Opvallend is dat zijn vrouw zich aanpast aan hem. Hij is eigenlijk alleen maar met zichzelf bezig. Het gaat niet om haar, maar om hem. Hij begint van zichzelf te houden, maar moet nog leren werkelijk van Luiza te houden.

Op dat moment begint de muziek, de optocht met de blazers, met de kleine Guido als fluitspeler er achter aan. De kleine fluitspeler is de creativiteit van Fellini. Hij is degene die het geheel regisseert. Speels en ondeugend als een echte mercurius. Hij opent het gordijn en dan stroomt het collectief binnen.

Er zijn meer films waarin het kleine kind een rol speelt. In zijn autobiografische film: *I Vitelloni* bijvoorbeeld zwaait het jongetje hem aan het einde uit.

Hier zien we waar Fellini zijn doel lag. Dat is bij het collectief. De mensen om ons heen, alle contacten die we hebben, en, op grotere schaal de hele samenleving hebben allemaal invloed op ons. Om niet ten onder te gaan aan de oordelen en invloeden van de buitenwereld moeten we een bepaalde Ik-sterkte hebben om ons niet te laten overspoelen. Ook Fellini liet zich veel te veel beïnvloeden door zijn omgeving. Zijn moeder, nanny, Saraghina, de kerk, Luiza en alle mensen die hier door het gordijn komen.

Tegelijkertijd staan deze mensen symbool voor zijn eigen innerlijke wereld. Zijn collectief onbewuste, waaruit hij zijn inspiratie krijgt. Zoals we namelijk omgaan met de buitenwereld, gaan we ook om met onze binnenwereld. Daarom is het ontwikkelen van Ik-sterkte zo belangrijk, om niet overspoeld te raken door de buiten óf binnen wereld.

Nu zijn oude Persona dood is en hij zijn kracht weer voelt kan hij het aan en weet hij al deze mensen met elkaar in verband te brengen zodat ze een mandala vormen. De mandala is een symbool voor onze heelheid, dat Jung het archetype van “het Zelf” noemt. We zien hier hoe de chaos van het onbewuste zich uiteindelijk kristalliseert tot dit Archetype, “het Zelf”.

Hier eindigt Otto e Mezzo. Claudia heeft zich afgezonderd. Zij is de enige die zich niet in de mandala bevond. Staat zij dan los van het Zelf? De mandala van de mensen die belangrijk voor hem waren/zijn in zijn leven zijn blijkbaar in een voorlopig evenwicht, maar de ontwikkeling van zijn Anima gaat door in de volgende film: “Giulietta degli Spiriti”. Claudia loopt als het ware hier uit de film om in zijn volgende film als hoofdpersoon terug te keren. Daarin wordt de vrouw (zie deel 1) gespeeld door Giulietta Masina, die in werkelijkheid Fellini’s echtgenote is. De film: “Giulietta degli Spiriti” die ik in de volgende nieuwsbrief behandel is vanuit het perspectief van de vrouw geschreven. Het is ook zijn eerste kleurenfilm.